

Список використаних джерел та літератури:

1. Бистров М. А. Керівна роль КП(б)У у галузі вищої освіти в період будівництва соціалізму (1917 – 1937 рр.) / Микола Андрійович Бистров. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1974. – 143 с.
2. Паніотів І. І. Комуністична партія України в боротьбі за розвиток народної освіти (1931 – 1941 рр.) / Іван Іллєч Паніотів. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1973. – 187 с.
3. Майборода В. К. Становлення і розвиток національної вищої педагогічної освіти в Україні (1917 – 1992 рр.) : дис. ... д-ра пед. наук у формі наук. доповіді : 13.00.01 / Майборода Василь Каленикович. – К., 1993. – 58 с.
4. Ворох А. О. Розвиток вищої технічної освіти в Україні (20 – 30 рр. ХХ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ворох Андрій Олександрович. – Слов'янськ, 2006. – 304 с.
5. Місечко О. Є. Формування системи професійної підготовки вчителя іноземної мови у педагогічних навчальних закладах України (1900 – 1964 рр.) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Місечко Ольга Євгенівна. – Житомир, 2011. – 618 с.
6. Борисова Н. В. Теоретичні й методичні аспекти навчання іноземних мов у школах України (1917 – 1933 рр.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Борисова Наталія Василівна. – Переяслав-Хмельницький, 2004. – 232 с.
7. Литньова Т. В. Цільовий компонент навчання іноземних мов у контексті розвитку змісту вітчизняної загальної середньої освіти (30-ті роки ХХ – початок ХХІ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Литньова Тамара Вікторівна. – Житомир, 2009. – 258 с.
8. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 9, спр. 1751, 196 арк.
9. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 9, спр. 1764, 124 арк.
10. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 9, спр. 1767, 198 арк.

Анотація

Д.С.Мацько

Организация языкового центра в контексте развития обучения иностранным языкам в Украине в 30-х годах XX века

Статья посвящена проблеме изучения иностранных языков в Украине в 30-х годах XX века. Освещена деятельность советского руководства по установлению тесных связей с заграницей. На основе анализа архивных источников доказываается необходимость систематизации и усовершенствования плановой и организационно-методической составляющей изучения иностранных языков. Основание такого усовершенствования выделось в создании Языкового центра как единого центра руководства системой лингвистического образования в Украине. Изучение архивных материалов позволило определить задачи, которые ставились перед этим органом в контексте развития обучения иностранным языкам в Украине в 30-х годах XX века.

Ключевые слова: иностранный язык, обучение, Украина, Языковой центр, 30-е годы XX века.

Summary

D.S.Matsko

Establishing the Language Center in the Context of Teaching Foreign Languages in Ukraine in the 1930s

The article deals with the problem of teaching foreign languages in Ukraine in the 1930s. The process of establishing tight contacts with foreign countries is highlighted. The analysis of archive sources proves the necessity to systemize and improve the process of teaching foreign languages. The improvement is considered to lie in establishing the Language Center which has to govern the system of language education in Ukraine. Studying the archive materials enables to determine the tasks of the center in the context of teaching foreign languages in Ukraine in the 1930s.

Key words: foreign language, Language center, teaching, Ukraine, 1930s.

Дата надходження статті: «9» жовтня 2013 р.

УДК 371.4 Система Ф.Фребеля: 930.1 (430) (045)

Л.А.МАШКІНА,

кандидат педагогічних наук, доцент

(м.Хмельницький)

Історіографія педагогічної системи Фрідріха Фребеля

У статті проаналізовано окремі історіографічні надбання щодо педагогічної системи Фрідріха Фребеля, її основних напрямів. Висвітлено наукові джерела з основних аспектів фребелівських ідей з теорії та практики дошкільного виховання. Охарактеризовано праці видатних діячів дошкільного виховання, які розкривали зміст його системи, провідні ідеї його дитячого садка, гри, побудови педагогічного процесу на ігрових засадах, механізми розумового розвитку дітей. Зокрема, це праці С.Ф.Русової, К.Д.Ушинського, О.П.Усової та ін. Висвітлено також праці А.Парамонової, Д.Ніколенко, З.Борисової, де охарактеризовано фребелівські дарунки, ігри-заняття, процеси соціалізації дітей, врахування їх індивідуальностей та гуманного ставлення до них.

Ключові слова: історіографія дослідження педагогічних персоналій, педагогічна система Ф.Фребеля, дошкільне виховання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Особистісно орієнтована педагогіка ХХІ століття потребує переосмислення і творчого використання педагогічної спадщини різних історичних епох і цивілізацій. Ми досягаємо історію розвитку педагогічної думки через призму сприйняття життя і творчої діяльності найвидатніших постатей, що прославилися своїми досягненнями і внесли значний вклад у розвиток гуманістичної педагогіки, яка сприяла формуванню нового типу людської особистості – морально досконалої, вільної, незалежної від догм і традицій, з розвинутим почуттям власної гідності.

Модернізація дошкільної освіти в Україні пов'язана, перш за все, із введенням альтернативних концепцій, в основу яких будуть покладені цілісні моделі виховного процесу, засновані на визначеній єдності методології та засобів її здійснення, тобто такі, які не лише на рівні ідей, а й на рівні ефективних систем втілять ідею гуманізації як в цілому щодо дошкільної освіти, так і стосовно конкретних сторін навчально-виховного процесу. А саме наукова, педагогічна, громадська і просвітницька діяльність видатних діячів науки і освіти дає сучасним педагогам чіткий світоглядний орієнтир, який вів би їх від усвідомлення цілей гуманістичного виховання до кінцевого результату – формування особистості дитини. Одним із класиків наукової системи про виховання та освіти дошкільників є Ф.Фребель.

На сучасному етапі відбуваються переосмислення теоретико-методологічних засад педагогічної науки. Основою наукових розвідок став історіографічний метод дослідження, в тому числі педагогічних персоналій.

Формулювання цілей статті... Мета нашої статті – охарактеризувати окремі історіографічні надбання щодо дослідження педагогічної системи Фрідріха Фребеля.

Виклад основного матеріалу... Фрідріх Фребель (1782 –1852) – видатний німецький педагог, теоретик і практик дошкільного виховання, засновник першого у світі дитячого садка як виховного закладу, а разом і письменник, який спрямовував свої вірші та пісні на виховання дітей. Його педагогічні погляди формувалися під впливом учень видатного чеського педагога-гуманіста Я.А.Коменського і швейцарського педагога-демократа Й.Г.Песталоцці.

Видатні діячі дошкільного виховання (С.Ф.Русова, Н.Д.Лубенець, К.Д.Ушинський, С.Т.Шацький, Є.М.Водовозова, А.С.Симонович, О.П.Усова та ін.) вивчали та аналізували систему Ф.Фребеля, визначали позитивні та негативні сторони, рекомендували використовувати його теорію відповідно до особливостей національного виховання та соціокультурних умов своєї країни. Ідеї Ф.Фребеля застосовували у практичній роботі дитячих садків та підготовці вихователів-фребелівок [2].

Зокрема, С.Ф.Русова у своїй праці «Дошкільне виховання» високо цінить педагогічну систему Ф.Фребеля і ставить його поруч з Й.Г.Песталоцці, підкреслюючи необхідність використання його провідних ідей у дитячих садках, особливо таких принципів, як активність, самовиявлення дітей та ін. Разом з тим вона критикує надмірне захоплення систематизацією знань дошкільників, що пригнічує їх свободу [6].

Н.Д.Лубенець, голова Київського товариства народних дитячих садків, редактор журналу «Дошкольное воспитание», який видавався в Києві на початку ХХ ст., присвятила порівняльному аналізу систем Фрідріха Фребеля та Марії Монтессорі, характеристиці їхнього внеску у розвиток загальної та дошкільної педагогіки окрему працю «Фребель і Монтессорі» (надрукована в трьох номерах часопису за 1914 р. – №№ 7, 8, 9). Щодо Фребеля вона зазначає, що ніхто з педагогів, окрім нього, не віддав стільки часу, праці й уваги віковій першому дитинства. Н.Лубенець вважає досконалим усе запропоноване ним для роботи з дошкільнятами і радить якомога ширше використовувати його в українських дитячих садках. Водночас авторка підкреслює необхідність творчого підходу до обох систем, оскільки вони «не виключають, а доповнюють одна одну» [2].

О.П.Усова у своїй книзі «Обучение в детском саду» відмічала високий рівень педагогічної системи Фребеля за те, що він вперше, на відміну від своїх попередників, розкрив ідеї дидактики не тільки в загальних положеннях, а й розробив конкретний зміст, форми та методи навчання. Розробляючи власні підходи до вирішення проблеми навчання дошкільників, О.П.Усова спиралася на продуктивні ідеї Ф.Фребеля стосовно системи занять, використання дидактичних ігор та ін. Разом з тим вона вказувала на необхідність відмови від його диктантного методу роботи з дітьми [7].

Критичний аналіз педагогічної системи Ф.Фребеля та можливостей її використання зробив також К.Ушинський у своїй праці «Людина як предмет виховання», завваживши надмірну систематизацію ігор та занять, недостатню самостійність дітей, занадто складний характер дидактичного матеріалу. А от великою заслугою педагога він вважав пильну увагу Фребеля саме до

дитячої гри, побудову всього педагогічного процесу на її засадах. Однак ці ігри та інші матеріали мають бути пристосовані до національних умов життя дітей [8].

До педагогіки Ф.Фребеля зверталися також Б.І.Хачапурідзе, В.В.Давидов, В.І.Розін. Зокрема, В.І.Розін розглядає дарунки Ф.Фребеля з точки зору пропедевтичного курсу геометрії у праці «Курс початкової геометрії Ф.Фребеля» [5].

На його думку Ф.Фребель був одним з небагатьох педагогів свого часу, який усвідомив і керувався положенням, яке в наш час звучить так: немає нічого практичніше, ніж хороша теорія. Неабиякий талант, великий розум і ерудицію він направив на те, щоб закласти основи теорії навчання і виховання, зокрема теорії побудови навчальних предметів від дитячого садка до університету.

В.І.Розін розкриває фребелівські механізми розумового розвитку дитини, функції мови і математики, звертає увагу на лінії ускладнення геометричних форм, на зміни геометричної діяльності з моделями тіл та фігур, розвиток геометричної мови. Також акцентовано на ситуаціях, в яких створювався курс геометрії Ф.Фребеля.

М.Ф.Шабаєва у посібнику «Історія педагогіки» звертає увагу на особливості дитячого садка Ф.Фребеля. Вона відзначає, що народився Фрідріх Вільгельм Август Фребель 21 квітня 1782 року в Тюрінгії. Здобувши середню освіту, далі навчався в Йенському та Берлінському університетах. Педагогічну діяльність розпочав 1805 року, прийшовши працювати вчителем до школи, заснованої на методології Й.Г.Песталоцці. У цей час Фребель дедалі більше захоплюється ідеєю виховання дітей з наймолодшого віку, позаяк вважав, що виховання, а надто виховання дошкільнят, є видатною ідеєю сучасності, яка турбує всіх людей незалежно від їхніх статків та суспільного становища. У своєму творі «Виховання людини» (1826 р.) Ф.Фребель обґрунтовує можливість та закономірності початкового виховання. У 1837 році Фребель відкриває свій перший дитячий садок, заклавши в основу його роботи принцип природовідповідності: необхідність спиратися на природу дитини, на її вікові та індивідуальні особливості [9].

Вона відзначає, що термін Ф.Фребеля «кіндергартен» (дитячий садок) відображає сутність педагогічного стилю, атмосфери, а також педагогічних цілей та засобів. Дитячий садок Ф.Фребеля – це сад, у якому дитина як сіянець, маленька рослина, що вимагає від педагогів ретельного догляду і вирощування. Одночасно сад – це частина навколишнього світу, природи, що вимагає діяльності для створення у дітей почуття безпеки, гарного самопочуття; це радість спільної діяльності і гри, це відпочинок і роздуми. У посібнику відмічено, що Ф.Фребель бачив дитячий садок у єдності з родиною і вважав, що він ні в якому разі не повинен замінити виховання в родині. Він розробив цілісну систему дошкільного виховання, основу якої складала добре структурована дидактика, спрямована на розвиток дітей через організацію різних видів діяльності: гри, співу, плетіння, конструювання і т.п. [9].

Л.А.Парамонова у посібнику «Дошкольное и начальное образование за рубежом: история и современность» виділяє три основних блоки у педагогічній системі Ф.Фребеля. У першому блоці розкрито механізм розумового розвитку дитини, розвитку свідомості і мислення індивідуума, у якому Фребель виділяє чотири компоненти: 1) почуття; 2) пізнавальна і практична діяльність з предметами; 3) мова; 4) математика. В другому блоці Фребель характеризує етапи, цілі й способи розумового розвитку дитини. Він визначає чотири етапи розумового розвитку:

– перший (вихідний) – зв'язаний з першими місяцями життя дитини, коли вона сама не виділяє і не фіксує предмети, дії і явища;

– другий (немовлячий) – дія і слово матері сприяють навчанню виділяти спочатку окремі предмети і явища найближчого навколишнього, а потім самого себе;

– третій (дитинство) – дитина говорить і грає з предметами. Саме на цьому етапі можна і потрібно починати цілеспрямоване навчання: дорослий знайомить дітей з назвами предметів, явищ, показує різні відносини між предметами, явищами і діями, вчить проводити лінії і замальовувати, рахувати в межах десяти і т.п.;

– четвертий (отроцтво) – вступ дитини до школи і вивчення навчальних предметів [4].

До засобів навчання (для досягнення основних цілей) Ф.Фребель відносив: знання та діяльність учителя. Третій блок педагогічної системи Ф.Фребеля складає дидактичний матеріал, з яким повинна працювати дитина («дарунки Фребеля»).

На думку автора, розробляючи дидактичний матеріал, Фребель виходив із природних особливостей дітей дошкільного віку (рухливість, безпосередність, допитливість, прагнення до наслідування) і вважав, що для задоволення цих потреб необхідно організовувати заняття з однолітками в дитячому садку. При цьому дитина виступає в якості рослини, що розвивається, правильному росту якої повинен сприяти дитячий садок. У посібнику відмічено, що основу філософії Фребеля складало ідеалістичне трактування поняття про єдність всесвіту. На його думку, педагогіка повинна спиратися на ідеалістичну філософію. Тому на дитину, як і взагалі на людину,

Фребель дивився як на носія Божественної суті, як на істоту, що розвиває в собі Божественний початок. Ідеалізм Фребеля виявився в його твердженні, що діяльність і поведінка дитини зумовлені природженими інстинктами: діяльності, пізнання, художнім і релігійним. Автор посібника підкреслює, що Фребель обґрунтовував свою точку зору щодо існування цих початків, пояснюючи, що інстинкт діяльності або активності – це вияв у дитини єдиного творчого Божественного початку; інстинкт пізнання – закладене в людині прагнення пізнати внутрішню суть усіх речей, тобто Бога [4].

В наш час систему Ф.Фребеля досліджували відомі українські вчені Д.Ніколенко та З.Борисова. З.Н.Борисова у своїх дослідженнях, зокрема у праці «Фрідріх Фребель – засновник ідей дитячого садка», розкриває теоретичні засади педагогіки Ф.Фребеля, особливу увагу приділяє виховним можливостям його ігор та дарунків. Також звертає увагу на аналіз фребелівської системи вітчизняними діячами дошкільного виховання [1]. З.Н.Борисова відзначає, що метою виховання Фребель вважав розвиток природних здібностей дитини. Він писав, що виховання повинно керувати «саморозкриттям дитини», але, на думку Фребеля, саме розкриття неможливе без зовнішніх впливів, тому необхідні різноманітні засоби виховання й види діяльності, які і забезпечать розвиток здібностей, задатків та інтересів дитини. Основними видами діяльності дітей у дитячому садку, на думку Фребеля, повинні бути гра, ритмічні рухи, конструювання, сільськогосподарські нескладні роботи на ділянці, прогулянки. Вчений і педагог, Фребель теоретично обґрунтував і практично підтвердив висновки, що гра є одним із засобів етичного виховання дітей та основною рушійною силою розвитку вищезазначених інстинктів. Ф.Фребель обґрунтував виховні можливості дитячих ігор і виокремив їхні види: ігри рухливі, пізнавальні, самостійні. Тобто він, власне, перший класифікував ігри, в які граються діти і які їм потрібні. За Фребелем гра – то суто інстинктивна діяльність, у ній проявляються ество дитини, її природні здатності. Водночас дорослий має допомагати цьому природному процесові, даючи малим необхідні матеріали [1].

Д.Ніколенко у своїй праці «Дарунки Фрідріха Фребеля» відзначає, що Фребель для гри розробив серію дидактичних матеріалів під назвою «Шість дарунків для дитячих ігор». Мета фребелівських дарунків – дати дітям змогу вправлятися у визначенні так званих форм життя, творчості, пізнання [3].

Дарунок перший – різноколірні м'ячі. М'яч – перша дитяча іграшка. Малюкам пропонуються м'ячі кольорів веселки, а також білий і чорний. Кожний на мотузочці, що дає змогу вільно маніпулювати ним. Усією сукупністю своїх якостей м'яч задовольняє пізнавальні і рухові потреби дитини з найраннішого віку.

Дарунок другий – куля, кубик, циліндр. Ці тіла, починаючи з другої половини 1-го року життя, знайомлять дитину з різними станами предметів спокою і руху, з формами залежно від того чи іншого стану. Протилежні за формою куля і кубик, поєднуючись і роз'єднуючись в іграх, дають уявлення про ціле й окреме.

Дарунок третій – куб, поділений на 8 кубиків. Дії з кубом як з цілим предметом і з кубиками як частинами його формують уявлення про ціле і частини.

Дарунок четвертий – куб, поділений на 8 брусків-площин. Граючись, чи за завданням будуючи з брусків різні предмети, фігури, дитина ознайомлюється з лінійними, кутовими і площинними особливостями будівель, з довжиною, шириною, товщиною, висотою, з правилами рівноваги, стійкості, тобто з основними архітектурними поняттями. Як і в попередніх іграх, діти зустрічаються з різними формами краси і пізнання.

Дарунок п'ятий – куб, поділений на 27 кубиків, 3 із цих кубиків поділені навскіс по діагоналі навпіл, а 3 з них навскіс по діагоналі поділені на чверті. З усіх цих елементів можна скласти різноманітні комбінації-споруди, фігури прямокутної і гострокутної форми.

Дарунок шостий – куб, поділений на 27 цеглинок (дощечок), з яких 3 поділені навпіл уздовж і 12 поділені навпіл упоперек. Дії з цими цеглинками потребують відчуття реальності і спритності [2].

Автор відзначає, що крім цих «дарунків» Ф.Фребель уводить різні заняття-ігри, зв'язані із симетричним викладанням паличок, плетивом зі смужок кольорового паперу, викладанням різних малюнків на сітці. Особливу важливість цих занять Фребель пов'язував з розвитком «вірності руки й ока». Малювання, за методикою Фребеля, стає надбанням дитини з раннього віку. Фребель дає сітку на дошці, де лінії утворюють борозенки, непомітні для ока, але відчутні для дотику, на них діти вчать креслити вертикальні і горизонтальні смуги в одну, дві, три і т.д. клітинки, а потім малюють навколишні предмети. Ліплення з глини передбачає строгу послідовність. Вихідною формою є куля, видозмінюючи яку, можна одержати близькі до неї форми: яблуко, грушу, конус і т.д. У всіх видах занять спостерігається перевага математичних елементів (рахунок кліток, частин предмета при малюванні, рахунок кліток при плетиві і т.д.), що переважують ці заняття і роблять їх одноманітними. Важливо відзначити, що Фребель відрізняв від власне освітніх ігор (ігри-

заняття) ігри, придумані самими дітьми, а також рухливі ігри. Останні проводив дорослий; вони обов'язково супроводжувалися текстом у віршованій формі і музикою. Однак і ці ігри Фребель намагався використовувати насамперед в освітніх цілях [3]. У публікації також зазначено, що Ф.Фребель – видатний діяч в галузі дошкільного виховання, педагог-гуманіст, засновник першого дитячого садка спрямовував свою діяльність на пошук самобутніх підходів до виховання дітей. До цієї пори дивує грандіозність його задумів при побудові основ педагогічної науки, які можна створити при своєрідному синтезі теорії пізнання, логіки, психології і дидактики. Величезний талант, розум і ерудицію Фребель спрямував на те, щоб закласти основи теорії навчання і виховання, взаємозв'язку знань і понять з віковими можливостями мислення дитини. На думку великого педагога виховання покликане урівноважити внутрішнє ество, закладене в інстинктивних потребах і потягах, із зовнішніми умовами життя, бо тільки урівноваження протидіючих факторів робить дитину людиною, здатною діяти в умовах складного суспільного життя. Сьогодні цей процес називають соціалізацією.

Отже, історіографічний аналіз дібраної літератури з теми дослідження дав можливість зробити відповідні висновки.

Незважаючи на окремі серйозні недоліки педагогічної системи Ф.Фребеля (спроба комплектом «дарунків» на основі містичної символіки замінити безпосереднє ознайомлення дітей з навколишнім; використання гри в якості нав'язливого і нудного засобу навчання і т.п.), вона одержала широке поширення в Європі, США, Японії. Усюди стали виникати дитячі садки (іноді до вивчення самої педагогічної системи Ф. Фребеля), навчальні заклади по підготовці вихователів для дитячих садків, різні організації та наукові установи по вивченню і використанню праць Ф. Фребеля. Проте за свого життя Ф. Фребель так і не дістав визнання. Лише після смерті педагога була знята заборона функціонування зі створених ним дитячих садків, а друзі та колеги видали його доробок у книзі «Дитячий садок».

Педагогічна система Ф.Фребеля отримала поширення в Росії та Україні. У великих містах (Санкт-Петербург, Київ, Харків та ін.) активно створювалися Фребелівські товариства, де представники прогресивної інтелігенції вивчали праці Фребеля, його практику організації дитячих садків. У 1907 р. в м.Києві починає функціонувати Фребелівський жіночий педагогічний інститут, який готував дошкільних працівників – фребелівок.

Сучасна джерельна база свідчить, що основні ідеї Фребеля про розвивальний характер виховання, гуманне ставлення до дітей, врахування індивідуальних рис особистості, про демократичний характер виховного впливу значною мірою збігаються з принципами, якими керуються сучасні теорія та практика дошкільного виховання: з принципами індивідуалізації, гуманізації, демократизації педагогічного процесу в дошкільних закладах. У сучасній практиці освітньої системи почали функціонувати альтернативні дошкільні заклади, оновлені за змістом і напрямками навчально-виховної роботи, що орієнтуються на нетрадиційні системи виховання. Освітняни звертаються до теорії і практики вітчизняних педагогів (С.Ф.Русова, В.О.Сухомлинський та ін.); впроваджуються педагогічні зарубіжні системи, які донедавна не використовувались у вітчизняній педагогіці (М.Монтессорі, Р.Штейнер та ін.). Фребелівській педагогічній системі не приділяється належна увага, хоча окремі елементи цієї системи використовуються у дошкільних навчальних закладах. Водночас, у ході дослідження з'ясовано, що у сучасній українській історіографії недостатньо праць, в т.ч. узагальнюючого характеру про педагогічну систему Ф.Фребеля, про дитячу гру, розвиток творчості і самодіяльності дитини, використання його дидактичного матеріалу.

Висновки... Отже, історіографічний пошук показав, що у сучасній дошкільній освіті не надається належна увага педагогічній системі Ф.Фребеля. Але в умовах гуманізації та демократизації педагогічного процесу в дошкільних навчальних закладах можуть бути пріоритетними такі ідеї Ф.Фребеля як гуманне ставлення до дітей, розвивальний та демократичний характер виховання, врахування індивідуальності дитини та ін. Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку пов'язані з вивченням джерельної бази щодо визначення педагогічних умов впровадження елементів системи Ф.Фребеля в дошкільну освіту України відповідно до соціокультурних умов сьогодення.

Список використаних джерел та літератури:

1. Борисова З. Фрідріх Фребель – засновник ідеї дитячого садка / З. Борисова // Дошкільне виховання. – 2002. – № 12. – С. 5–7.
2. История зарубежной дошкольной педагогики: Хрестоматия : учеб. пособие / под ред. С. Ф. Егорова. – М. : Академия, 2000. – С. 263–303.
3. Ніколенко Д. Дарунки Фрідріха Фребеля / Д. Ніколенко // Дошкільне виховання. – 1991. – № 9. – С. 10–15.

4. Парамонова Л. А. Дошкольное и начальное образование за рубежом: История и современность : учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / Л. А. Парамонова, Е. О. Протасова. – М. : Академия, 2001. – С. 25–35.
5. Розин В. Курс начальной геометрии Ф. Фребеля / В. Розин // Дошкольное воспитание. – 1971. – № 10. – С. 31–39.
6. Русова С. Ф. Дошкільне виховання / С. Ф. Русова. – Катеринослав, 1918. – 133 с.
7. Усова А. П. Обучение в детском саду / А. П. Усова. – М. : Просвещение, 1981. – 176 с.
8. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології / К. Д. Ушинський // Вибр. пед. твори у 2 т.: пер. з рос. / К. Д. Ушинський. – К. : Рад. школа, 1983. – Т. 1. – 488 с.
9. Шабаева М. Ф. История педагогики : учеб. пособие / М. Ф. Шабаева. – М. : Просвещение, 1981. – 240 с.

Анотація

Л.А.Машкина

Историография педагогической системы Фридриха Фребеля

В статье проанализировано некоторые историографические приобретения относительно педагогической системы Фридриха Фребеля, её основных направлений. Освещены научные источники в контексте основных аспектов фребелевских идей теории и практики дошкольного воспитания. Охарактеризованы труды выдающихся деятелей дошкольного воспитания, раскрывающих содержание его системы, ведущие идеи его детского сада, игры, построения педагогического процесса на игровых принципах, механизмы умственного развития детей. В частности, это работы С.Ф.Русовой, К.Д.Ушинского, О.П.Усовой и др. Освещены также работы А.Парамонова, Д.Николенко, З.Борисовой, где охарактеризованы фребелевские подарки, игры-занятия, процессы социализации детей, учета их особенностей и гуманного отношения к ним.

Ключевые слова: историография исследования педагогических персоналий, педагогическая система Ф.Фребеля, дошкольное воспитание.

Summary

L.A.Mashkina

The Historiography of the Pedagogical System of Friedrich Froebel

The article analyzes some historiographical acquisitions regarding the educational system of Friedrich Froebel, its major focus. The scientific sources are highlighted in the context of the main aspects of Froebel's ideas of the theory and practice of pre-school education.

The works of outstanding personalities of pre-school education are characterized, which disclose the contents of Froebel's system, leading ideas of his kindergarden, play, formation of pedagogical process on gaming principles, mechanisms of children's intellectual development. In particular, these are works of S.F.Rusova, K.D.Ushinskyi, O.P.Usova etc. The works of A.Paramonova, D.Nikolenko, Z.Borysova are also highlighted. They describe Froebel's gifts, games, activities, processes of children's socialization, taking into account their personalities and humanistic attitude to them.

Key words: historiography, pedagogical personalities research, educational system of F.Froebel, pre-school education.

Дата надходження статті: «10» жовтня 2013 р.

УДК 373.24.018.523(091)(477)

Л.І.МЕЛЕНЕЦЬ,
викладач, аспірантка
(м.Київ)

Автентичні джерела дослідження розвитку сільських дошкільних закладів України у період з 1945 по 1991 роки

У публікації здійснено аналіз автентичних джерел про стан дошкільних закладів сільської місцевості України в історико-педагогічному просторі 1945-1991 років. Визначено хронологію регулятивної державної політики правового забезпечення розвитку сільських дошкільних закладів у період з 1947 по 1959 роки. Підкреслено роль фахового видання як важливого літопису подій і звершень в області дошкільного виховання. Доведено, що без знання зафіксованих періодикою фактів, явищ, даних та наукових узагальнень, не може бути осмислений характер певного історичного періоду, глибоко досліджена наукова проблема розвитку дошкільних закладів у сільській місцевості України.

Ключові слова: сільські дошкільні заклади, автентичні джерела пошуку інформації, історія дошкільної освіти, джерелознавство, історіографія.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Враховуючи актуальність прогресуючої тенденції оновлення сучасної системи дошкільної освіти, ми зупинилися на її історико-педагогічному аспекті.